

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

Методичні рекомендації
до вивчення обов'язкової дисципліни для здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня галузі знань С «Соціальні науки,
журналістика та інформація» спеціальності С 1 «Економіка
та міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми
«Персонал-технології в економіці»

Електронний ресурс

Рецензенти:

Поступна О. В. – професор, доктор наук з державного управління, професор кафедри публічного управління та адміністрування навчально-наукового юридичного інституту Державного університету економіки і технологій;

Глушич В. В. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри бізнес-журналістики і цифрових медіа Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця.

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 9 від 24 квітня 2026 року)*

Інтелектуальна власність : методичні рекомендації до вивчення обов'язкової дисципліни для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань С «Соціальні науки, журналістика та інформація» спеціальності С 1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Персонал-технології в економіці» [Електронний ресурс] / уклад. Т. В. Ковальова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2026. – (PDF 32 с.)

Методичні рекомендації містять основні вимоги до змісту та структури навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність», особливості організації навчального процесу, форми та методи контролю знань студентів, а також указівки щодо ефективного засвоєння навчального матеріалу, організації самостійної роботи студентів і критерії оцінювання навчальних досягнень.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти, викладачів, науково-педагогічних працівників та всіх, хто зацікавлений у вивченні дисципліни «Інтелектуальна власність».

УДК 347.77: 347.78:330.111.62

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2026

© Ковальова Т. В.: уклад., 2026

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Ковальова Тетяна Володимирівна

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

Методичні рекомендації
до вивчення обов'язкової дисципліни для здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня галузі знань С «Соціальні науки,
журналістика та інформація» спеціальності С 1 «Економіка
та міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми
«Персонал-технології в економіці»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 24.04.2026. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 1,35. Обсяг 0, 311 Мб. Зам. № 210/26.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Структура навчальної дисципліни.....	6
2 Зміст навчального матеріалу	7
2.1 Тематичний план навчальної дисципліни	7
2.2 Плани семінарських занять	9
2.3 Завдання для самостійної роботи	22
3 Контрольна робота	22
3.1 Структура контрольної роботи	22
3.2 Зміст окремих частин контрольної роботи.....	23
3.3 Критерії оцінювання контрольної роботи	24
4 Питання до заліку з дисципліни	25
5 Методи контролю та оцінювання навчальних досягнень.....	26
6 Рекомендована література	28

ВСТУП

Інтелектуальна власність – це навчальна дисципліна, яка вивчає правові, економічні та організаційні засади створення, використання, охорони та захисту результатів інтелектуальної діяльності, закономірності формування та розвитку системи інтелектуальної власності, механізми правового регулювання та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, а також їх роль у забезпеченні інноваційного розвитку та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

Вивчення цієї дисципліни дозволяє студентам оволодіти теоретичними знаннями та практичними навичками ідентифікації об'єктів інтелектуальної власності, оформлення та реалізації прав на них, оцінювання їх економічної ефективності, а також застосування правових механізмів захисту інтелектуальних прав у професійній діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни “Інтелектуальна власність” є сприяння розвитку професійної кваліфікації студентів шляхом надання систематизованих знань щодо інтелектуальної власності як права на результат творчої діяльності людини, системи інтелектуальної власності, виникнення, набуття та реалізація прав на об'єкти інтелектуальної власності, захист права інтелектуальної власності відповідно до вітчизняного й міжнародного законодавства.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- формування в студентів системного розуміння теоретичних і методологічних засад інтелектуальної власності;
- ознайомлення з національною та міжнародною системами правової охорони об'єктів інтелектуальної власності;
- набуття практичних навичок ідентифікації, правового оформлення, комерціалізації та захисту прав інтелектуальної власності;
- формування компетентностей з управління інтелектуальними ресурсами;
- розвиток аналітичного мислення щодо оцінювання економічної ефективності використання об'єктів інтелектуальної власності;
- формування навичок застосування правових механізмів захисту інтелектуальних прав у професійній діяльності.

Компетентності, які формуються в результаті вивчення дисципліни.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері створення, правової охорони, використання та захисту об'єктів інтелектуальної власності, застосовуючи сучасні теоретичні підходи, правові механізми та економічні інструменти в умовах динамічних змін.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК6.Здатність розробляти проєкти та управляти ними.

ЗК7.Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові) компетентності (СК).

СК 8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

СК 11. Здатність планувати й розробляти проєкти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

Очікувані результати навчання.

У ході вивчення дисципліни студенти повинні навчитися:

РН 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

РН 4. Розробляти соціально-економічні проєкти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

РН 5. Дотримуватися принципів академічної доброчесності.

РН 9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

1 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з робочою програмою навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність» навчальний процес здійснюється у таких формах: лекції, семінарські заняття, самостійна робота студентів, виконання контрольної роботи, контрольні заходи.

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
Тема 1. Загальна характеристика права інтелектуальної власності.		2	2			8		1				12
Тема 2. Авторське право		2	2			9						12
Тема 3. Суміжні права.		2	2			8						12
Тема 4. Право промислової інтелектуальної власності.		2	2			10		1				12
Тема 5. Право інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту.		2	2			10		1	1			12
Тема 6. Договори у сфері інтелектуальної власності		2	2			8			1			12
Тема 7. Захист права інтелектуальної власності		2	2			9		1				12
Усього годин	90	14	14			62		4	2			84

2 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

2.1 Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Загальна характеристика права інтелектуальної власності.

Зміст: Поняття права інтелектуальної власності. Співвідношення права інтелектуальної власності і права власності. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності. Види особистих немайнових прав і майнових прав інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності. Права інтелектуальної власності на об'єкти, створені у зв'язку з виконанням трудового договору та за замовленням.

Тема 2. Авторське право.

Зміст: Поняття і джерела авторського права. Суб'єкти авторського права. Особисті немайнові права автора. Майнові права на об'єкти авторського права. Види об'єктів авторського права. Службовий твір та його правовий статус. Первинне і похідне авторське право. Співавторство. Нероздільне і роздільне співавторство. Умови співавторства. Твори, які не визнаються об'єктами авторського права. Правові наслідки закінчення строку чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір.

Тема 3. Суміжні права.

Зміст: Поняття і джерела суміжних прав. Похідний характер суміжних прав. Суб'єкти суміжних прав (виконавці, виробники фонограм і відеограм, організації мовлення). Особисті немайнові та майнові права суб'єктів суміжних прав. Обмеження прав суб'єктів суміжних прав. Об'єкти суміжних прав. Управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і суміжних прав.

Тема 4. Право промислової інтелектуальної власності.

Зміст: Поняття, ознаки та джерела права промислової інтелектуальної власності. Поняття та ознаки винаходу (корисної моделі). Патентоспроможність винаходу (корисної моделі). Суб'єкти та об'єкти винаходу (корисної моделі). Поняття патенту. Порядок та умови патентування винаходів (корисних моделей). Строк дії патенту. Майнові та особисті суб'єктивні права на винаходи (корисні моделі). Поняття, ознаки, суб'єкти та об'єкти промислового зразка. Патентоспроможність промислового зразка. Порядок та умови патентування промислового зразка. Майнові та особисті суб'єктивні права на промисловий зразок.

Права й обов'язки, що випливають з патенту. Управління майновими правами суб'єктів промислової власності. Повноваження та функції патентних повірених.

Тема 5. Право інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту.

Зміст: Поняття та правова охорона комерційного найменування. Суб'єкти права інтелектуальної власності на комерційне найменування. Майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування. Припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на комерційне найменування. Поняття торговельної марки. Суб'єкти права інтелектуальної власності на торговельну марку. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку. Майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку. Визнання прав інтелектуальної власності на торговельну марку недійсними. Право попереднього користувача на торговельну марку. Поняття географічного зазначення. Набуття права інтелектуальної власності на географічне зазначення. Суб'єкти права інтелектуальної власності на географічне зазначення.

Тема 6. Договори у сфері інтелектуальної власності

Зміст: Загальні положення про договори у сфері інтелектуальної діяльності. Особливості об'єктів та суб'єктів договорів. Форма договору та інші умови його дійсності. Види договорів. Види ліцензій. Зміст та істотні умови договорів. Реєстрація договорів. Авторський договір: поняття, ознаки, юридична природа. Суб'єкти авторських договорів. Види авторських договорів (видавничий договір, договір про депонування рукописів, постановочний договір, сценарний договір, договори художнього замовлення, договори на використання в промисловості творів декоративно-прикладного мистецтва та ін.). Договори на створення і використання суміжних прав: поняття, ознаки, юридична природа. Суб'єкти і об'єкти договору. Права та обов'язки сторін за договором. Порядок укладення та виконання договору. Припинення та розірвання договору. Договори на використання об'єктів промислової власності та засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту: поняття, ознаки, юридична природа.

Тема 7. Захист права інтелектуальної власності в Україні

Зміст: Загальні положення про захист права інтелектуальної власності. Співвідношення понять «охорона» та «захист» прав інтелектуальної власності. Юрисдикційні та неюрисдикційні форми захисту. Цивільно-правові, кримінально-правові і адміністративно-правові способи захисту. Міжнародно-правова охорона права інтелектуальної власності.

2.2 Плани семінарських занять

Семінарське заняття 1

Інтелектуальна власність як право на результати інтелектуальної творчої діяльності людини

План семінарського заняття.

1. Поняття права інтелектуальної власності. Співвідношення права інтелектуальної власності і права власності.
2. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності.
3. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності.
4. Види особистих немайнових прав і майнових прав інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності.
5. Права інтелектуальної власності на об'єкти, створені у зв'язку з виконанням трудового договору та за замовленням.

Основні поняття й терміни: право інтелектуальної власності, об'єкти інтелектуальної власності, суб'єкти права інтелектуальної власності, автор, правовласник, майнові права, особисті немайнові права, виключне право, строк чинності прав, службовий твір, твір за замовленням.

Практичні завдання.

Завдання 1.

Громадянин Вітренко придбав на аукціоні оригінал картини сучасного художника. Через місяць він вирішив: роздрукувати серію листівок із зображенням цієї картини для продажу; домалювати на фоні картини ще один елемент, який, на його думку, краще пасує до інтер'єру; продати саму картину іншому колекціонеру.

Розмежуйте, у яких випадках Вітренко діє як власник речі, а у яких – втручається у сферу інтелектуальної власності. Чи має він право на вчинення вищевказаних дій без згоди художника?

Завдання 2.

Розподіліть наведені нижче позиції за групами (об'єкти авторського права, об'єкти промислової інтелектуальної власності, засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту) та визначте момент виникнення права для кожного з них:

- логотип мережі кав'ярень «Coffee Time».
- програмний код мобільного застосунку.
- нова модель двигуна з ККД на 20% вищим за існуючі.
- дизайн пакування для нових цукерок.
- сорт чорних помідорів.
- сценарій до серіалу.

Теми для рефератів і повідомлень.

1. Еволюція інституту інтелектуальної власності в Україні та світі.
2. Службові об'єкти інтелектуальної власності: проблеми правового регулювання та судова практика.
3. Інтелектуальна власність як фактор інноваційного розвитку економіки.
4. Управління інтелектуальною власністю в Україні.

Контрольні питання.

1. У чому полягає відмінність між правом інтелектуальної власності та правом власності на матеріальні об'єкти?
2. Які існують підстави виникнення прав інтелектуальної власності?
3. Хто може бути суб'єктом права інтелектуальної власності та які їх основні правомочності?
4. Які строки чинності прав інтелектуальної власності встановлені законодавством?
5. У чому полягає правовий режим об'єктів, створених у межах трудового договору?
6. У чому особливість правового статусу об'єктів, створених за замовленням?

Рекомендована література: [1; 3; 5; 10; 15; 20; 22; 23; 27; 29; 33].

Семінарське заняття 2

Авторське право

План семінарського заняття.

1. Поняття та джерела авторського права.
2. Суб'єктивне авторське право, його зміст і межі. Особисті немайнові права автора. Майнові права інтелектуальної власності.
3. Об'єкти авторського права. Види об'єктів авторського права. Твори, які не є об'єктами авторського права. Службовий твір і його правовий статус.
4. Суб'єкти авторського права.
5. Первинне і похідне авторське право. Співавторство. Нероздільне і роздільне співавторство. Умови співавторства.
6. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір. Правові наслідки закінчення строку чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір.

Основні поняття й терміни: авторське право, автор, співавторство, похідний твір, складений твір, службовий твір, твір, створений за замовленням, вільне використання творів, ліцензійний договір, передача авторських прав.

Практичні завдання.

Завдання 1.

Визначте, чи охороняються авторським правом наступні об'єкти. Обґрунтуйте відповідь:

- прогноз погоди на завтра, опублікований у газеті.
- кулінарний рецепт борщу (перелік інгредієнтів та послідовність дій).
- татуювання на тілі відомого футболіста.

- комп'ютерна програма, написана мовою Python.
- розклад руху поїздів «Укрзалізниці».
- зображення, згенероване нейромережею Midjourney за текстовим запитом користувача.

Завдання 2.

Гітарист написав музику, а вокаліст – текст пісні. Разом вони створили хіт. Через рік гурт розпався. Вокаліст хоче дати дозвіл на використання цієї пісні у рекламі йогурту, а гітарист категорично проти, вважаючи, що це псує його «рок-імідж».

Визначте вид співавторства (роздільне чи нероздільне). Чи може вокаліст самотійно дати дозвіл на використання пісні? Як має вирішуватися конфлікт, якщо згоди між співавторами не досягнуто? Чи може вокаліст видати збірку своїх віршів, куди включить текст цієї пісні, без дозволу гітариста?

Завдання 3.

Відомий письменник помер у 1950 році. У 2021 році молодий режисер вирішив зняти фільм за мотивами його роману, суттєво змінивши сюжет та додавши нових персонажів, а також змінивши назву. Спадкоємці письменника висунули претензію.

Чи закінчився строк чинності майнових прав на твір станом на 2021 рік? Чи можна вільно використовувати твір, якщо він перейшов у суспільне надбання? Чи мають право спадкоємці вимагати збереження цілісності твору (право на недоторканність), якщо майнові права вже вичерпані?

Завдання 4.

Китайський письменник-фантаст Чжоу Шаомау має намір відсудити 1 млрд. юанів (147 млн. дол.) у творця фантастичного бойовика «Аватар» Дж. Кемерона за плагіат. 7 березня 2010 року китайські ЗМІ повідомили, що автор наукової фантастики Чжоу Шаомау подав позов до Народного суду Пекіна, звинувативши творців «Аватара» в тому, що зміст фільму на 80% є запозиченням із написаної ним у 1997 році книги «Легенда блакитної ворони». На його думку, збіги стосуються як опису місця дії картини, так і її героїв. Користувачі Інтернету вважають, що заява до суду є саморекламою. Вони вважають, що фантастичні історії, подібні до «Аватара», не нові і мають аналоги у світовій літературі.

Чи згодні Ви з думкою китайського автора? Чи має місце в цьому випадку плагіат?

Теми для рефератів і повідомлень.

1. Система об'єктів авторського права: проблеми класифікації.
2. Майнові права автора та особливості їх реалізації в умовах цифрової економіки.

3. Авторське право в мережі «Інтернет»: сучасні виклики та загрози.
4. Види порушень авторського права: правові наслідки та відповідальність.
5. Колективне управління майновими правами авторів.
6. Захист авторських прав у судовій практиці України.

Контрольні питання.

1. У чому полягає зміст особистих немайнових прав автора?
2. Які твори не охороняються авторським правом?
3. Які особливості охорони авторських прав на твори мистецтва?
4. У чому полягають особливості правового режиму службових творів?
5. Які особливості правового статусу творів, створених за замовленням?
6. Що таке вільне використання творів і в яких випадках воно допускається?

Рекомендована література: [1; 3; 5; 6; 17; 27; 28; 33].

Семінарське заняття 3 **Суміжні права**

План семінарського заняття.

1. Юридична природа суміжних прав та їх обсяг.
2. Правовий статус суб'єктів суміжних прав.
3. Об'єкти суміжних прав.
4. Договірне та позадоговірне використання об'єктів суміжних прав.

Основні поняття і терміни: суміжні права, виконання, фонограма, відеограма, виконавець, виробник фонограми, виробник відеограми, організація телерадіомовлення, відтворення, публічне виконання, публічне сповіщення

Практичні завдання.

Завдання 1.

Співачка записала кавер-версію пісні відомого композитора на студії звукозапису. Згодом цей запис був використаний у телеефірі.

Розмежуйте об'єкти авторського права та об'єкти суміжних прав у цій ситуації. Визначте момент виникнення суміжних прав для: а) виконання співачки; б) фонограми; в) програми мовлення. Чи впливає закінчення строку охорони авторського права на музику на чинність суміжних прав на її нове виконання?

Завдання 2.

Рок-гурт складається з 4 учасників, але для запису альбому було запрошено лише скрипаля та бек-вокалістку. Продюсер (студія) оплатив усім гонорари. Через рік скрипаль зажадав виплати роялті від кожного продажу альбому в мережі iTunes.

Хто в цій ситуації є суб'єктом суміжних прав? Як оформлюються права на колективне виконання? Чи має право скрипаль на роялті, якщо він отримав разовий гонорар? Проаналізуйте статтю 38 Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Завдання 3.

Власник кафе придбав ліцензійну підписку на Spotify (сімейний план) і транслює музику через колонки для відвідувачів. Він вважає, що оскільки він «купив» музику, то більше нікому нічого не винен.

Чи є дії власника кафе «публічним сповіщенням» або «публічним виконанням» об'єктів суміжних прав? Яка роль організацій колективного управління (ОКУ) у цій ситуації? Поясніть механізм «справедливої винагороди» за використання фонограм і відеограм, опублікованих з комерційною метою.

Теми для рефератів і повідомлень.

1. Міжнародно-правова охорона суміжних прав (Римська конвенція, договори ВОІВ).
2. Захист суміжних прав у цифровому середовищі.
3. Судова практика щодо захисту суміжних прав в Україні.
4. Роль організацій колективного управління у сфері суміжних прав.

Контрольні питання.

1. Як співвідносяться авторське право і суміжні права.
2. Що таке виконання як об'єкт суміжних прав?
3. Хто визнається виконавцем?
4. Хто є виробником фонограми?
5. Хто є виробником відеограми?
6. Хто є суб'єктами прав організацій мовлення?
7. Які майнові права належать організаціям мовлення?
8. У яких формах може здійснюватися використання об'єктів суміжних прав?
9. Які існують обмеження майнових прав суб'єктів суміжних прав?
10. Який строк чинності майнових прав на об'єкти суміжних прав?

Рекомендована література: [1; 3; 5; 12; 20; 21; 23; 26; 27; 31; 33].

Семінарське заняття 4

Право промислової інтелектуальної власності

План семінарського заняття.

1. Юридичні джерела, які регулюють право інтелектуальної власності на винаходи, корисні моделі та промислові зразки в Україні та міжнародному праві.
2. Об'єкти винаходу та корисної моделі, промислового зразка, умови їх патентоспроможності.
3. Суб'єкти винаходу та корисної моделі, промислового зразка.
4. Порядок отримання патенту на об'єкти промислової інтелектуальної власності. Право роботодавця.

5. Права, що випливають з патенту. Право попереднього користувача.
6. Строк дії патенту на винахід, корисну модель та промисловий зразок в Україні. Вичерпання прав на патент.
7. Примусове ліцензування об'єкта промислової власності.
8. Охорона прав володільців патентів.

Основні поняття й терміни: винахід, корисна модель, промисловий зразок, патент, патентоспроможність, патентний повірений.

Практичні завдання.

Завдання 1.

Визначте, чи можуть бути запатентовані такі результати творчої діяльності та як саме (як винахід, корисна модель чи промисловий зразок):

- новий хімічний склад добрива, що підвищує врожайність пшениці на 30%;
- оригінальна форма пляшки для мінеральної води, яка має ергономічні заглиблення для пальців;
- алгоритм комп'ютерної гри, що дозволяє гравцям швидше завантажувати рівні;
- спосіб виготовлення деталей двигуна за допомогою 3D-принтера з використанням нового сплаву.

Які критерії патентоспроможності будуть перевірятися для кожного об'єкта? Чим відрізняється «винахідницький рівень» від «світової новизни»?

Завдання 2.

Інженер Пилипенко працює на заводі «Авто-Тех». У свій вихідний день, перебуваючи вдома, він сконструював новий тип амортизатора, використовуючи при цьому ліцензійне програмне забезпечення, надане йому роботодавцем для роботи. Пилипенко хоче подати заявку на патент від власного імені. Завод дізнався про це і стверджує, що винахід є «службовим».

Хто має право на отримання патенту в цій ситуації згідно з ЦК України та Законом України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі»? Які ознаки «службового винаходу»? Що зміниться, якщо в трудовому договорі Пилипенка вказано, що «всі права на винаходи належать автору»?

Завдання 3.

Фірма «Фарма-Плюс» розробила технологію виробництва крему і почала його випускати невеликими партіями з 2022 року, тримаючи склад у секреті (як ноу-хау). У 2024 році конкурент – фірма «Біо-Лаб» – подала заявку й отримала патент на винахід, який повністю дублює цю технологію. «Біо-Лаб» вимагає від «Фарма-Плюс» припинити виробництво.

Чи має право «Фарма-Плюс» продовжувати виробництво? На яких умовах? Чи може «Фарма-Плюс» продати це право попереднього користувача третій стороні? Чим відрізняється формальна експертиза від кваліфікаційної під час отримання патенту на винахід?

Завдання 4.

У країні оголошено епідемію рідкісної хвороби. Компанія «Мед-Монополія» володіє патентом на єдині ефективні ліки, але продає їх за надмірно високою ціною і відмовляється видавати ліцензії іншим заводам.

Який механізм може застосувати Кабінет Міністрів України для вирішення цієї проблеми? Які умови мають бути дотримані для видачі примусової ліцензії? Які способи захисту може обрати володілець патенту, якщо його права порушують (суд, митниця, Антимонопольний комітет України)?

Теми для рефератів і повідомлень.

1. Вплив Угоди TRIPS на національні системи промислової власності.
2. Правовий режим секретних винаходів: баланс між національною безпекою та інтересами винахідника.
3. Патентний тролінг як правова проблема: методи протидії зловживанню патентними правами.
4. Функції та повноваження патентних повірених.

Контрольні питання.

1. Яке значення має Паризька конвенція про охорону промислової власності для встановлення пріоритету заявки?
2. Як Угода TRIPS вплинула на стандарти охорони інтелектуальної власності в українському законодавстві?
3. У чому полягає роль Договору про патентну кооперацію (РСТ) у процедурі міжнародного патентування?
4. Які положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС стосуються гармонізації патентного права?
5. Що таке "рівень техніки" і як він визначається під час проведення експертизи?
6. У чому полягає юридична різниця між статусом автора (винахідника) та власника патенту (патентовласника)?
7. Які міжнародні процедури патентування об'єктів промислової власності існують?
8. Чи можуть один винахід або промисловий зразок одночасно захищатися в кількох країнах?

Рекомендована література: [1-5; 9; 11; 20; 23; 26; 27; 31; 33].

Семінарське заняття 5

Право інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту

План семінарського заняття.

1. Поняття та правова охорона комерційного найменування.
2. Майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування. Припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на комерційне найменування.
3. Поняття та правова охорона торговельної марки.
4. Суб'єкти права інтелектуальної власності на торговельну марку. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку.

5. Майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку, строки їх чинності. Визнання прав інтелектуальної власності на торговельну марку недійсними. Право попереднього користувача на торговельну марку.

6. Поняття та правова охорона географічного зазначення. Суб'єкти права інтелектуальної власності на географічне зазначення. Набуття права інтелектуальної власності на географічне зазначення та строк його чинності.

Основні поняття й терміни: засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, комерційне найменування, торговельна марка, географічне зазначення.

Практичні завдання.

Завдання 1.

Підприємство «Карпатська весна» використовує цю назву як комерційне найменування з 2010 року. У 2023 році інша особа подає заявку на реєстрацію торговельної марки «Карпатська весна» для ідентичних послуг.

Хто має пріоритет у захисті своїх прав і які правові інструменти слід використати?

Завдання 2.

Уявіть, що ви – експерт НОІВ. До вас надійшли заявки на реєстрацію таких позначень як ТМ. Проведіть експертизу на розрізнявальну здатність, оцініть можливість їх реєстрації:

- «Sweet» – для шоколадних цукерок.
- «Best Law Group» – для юридичних послуг.
- «Еко-Офіс» – для послуг з оренди нерухомості.
- Зображення Державного Герба України, інтегроване в логотип приватної агрофірми.

Яким документом засвідчується право на ТМ і який строк його дії? Чи може ФОП бути суб'єктом права на ТМ?

Завдання 3.

Фермер Данилець з 2015 року продає крафтовий сир під назвою «Подільська легенда», але назву ніде не реєстрував. У 2024 році великий молочний завод зареєстрував ТМ «Подільська легенда» і надіслав Данільцю претензію з вимогою припинити використання назви та зняти товар з полиць магазинів.

Проаналізуйте статтю 500 Цивільного кодексу України. Чи є в Данильця право попереднього користувача? Чи може він продовжувати використовувати назву? Якщо так, то на яких умовах (обсяг, територія)? За яких умов торговельну марку заводу можна визнати недійсною?

Теми для рефератів та повідомлень:

1. Комерційне найменування vs Найменування юридичної особи: теоретичні та практичні аспекти розмежування».

2. Нетрадиційні торговельні марки: правова охорона звукових, нюхових, голографічних та рухових позначень

3. Міжнародна реєстрація ТМ за Мадридською системою: переваги для українського бізнесу.

4. Географічні зазначення як інструмент сталого розвитку територій: європейський досвід для України.

5. Захист засобів індивідуалізації від недобросовісної конкуренції: роль Антимонопольного комітету України.

Контрольні питання.

1. Яка відмінність між найменуванням юридичної особи та комерційним найменуванням?

2. Чи може комерційне найменування бути відчужене окремо від цілісного майнового комплексу підприємства? Обґрунтуйте з посиланням на ЦК України.

3. Які позначення не можуть отримати статус торговельної марки (наприклад, описові позначення, державна символіка, позначення, що вводять в оману)?

4. Охарактеризуйте різницю між «назвою місця походження товару» та «географічним зазначенням». Як впливає специфічний природний або людський фактор на якість товару?

5. Чому право на географічне зазначення вважається потенційно «безстроковим»? За яких умов воно може бути припинене?

Рекомендована література: [1; 3; 5; 10; 19; 20; 23; 24; 27; 31; 33].

Семінарське заняття 6

Договори у сфері інтелектуальної власності

План семінарського заняття (2 год).

1. Загальна характеристика договорів інтелектуальної діяльності. Класифікація ліцензій.

2. Види договорів. Форма договорів. Зміст та істотні умови договорів. Винагорода за використання об'єктів інтелектуальної власності за договором.

3. Авторський договір. Суб'єкти авторських договорів. Види авторських договорів (видавничий договір, договір про депонування рукописів, постановочний договір, сценарний договір, договори художнього замовлення, договори на використання в промисловості творів декоративно-прикладного мистецтва та ін.).

4. Договори на створення і використання суміжних прав. Суб'єкти і об'єкти договору. Права та обов'язки сторін за договором. Порядок укладення та виконання договору. Припинення та розірвання договору.

5. Договори на використання об'єктів промислової власності: поняття, ознаки, юридична природа. Договір комерційної концесії (франчайзингу) як комплексний договір у сфері ІВ.

Основні поняття та терміни: ліцензійний договір, одинична ліцензія, виключна ліцензія, неединична ліцензія, паушальний платіж, роялті, комерційна концесія.

Теми для рефератів і повідомлень.

1. Порядок реєстрації договорів інтелектуальної власності.

2. Договір комерційної концесії (франчайзинг).
3. Специфіка розпорядження правами на комерційні найменування.
4. Ліцензійний договір як основний інструмент комерціалізації інтелектуальної власності

Практичні завдання.

Завдання 1.

Винахідник Гордійчук (ліцензіар) уклав договір з ПАТ «ТехноПром» (ліцензіат) про надання виключної ліцензії на використання запатентованого пристрою. У тексті договору сторони визначили строк дії (5 років) та обов'язки сторін, проте:

- не вказали територію, на яку поширюється дія ліцензії.
- зазначили, що «розмір винагороди буде визначений пізніше додатковою угодою», але таку угоду так і не підписали.
- через рік Гордійчук уклав ще один договір (невиключну ліцензію) на цей же пристрій з іншою фірмою.

Чи вважається договір з ПАТ «ТехноПром» укладеним з огляду на відсутність умови про винагороду та територію? Як закон трактує відсутність умови про територію? Які права має ПАТ «ТехноПром» щодо другого договору Гордійчука, враховуючи, що їхня ліцензія була «виключною»? Яка форма договору передбачена для ліцензійних угод?

Завдання 2.

Проаналізуйте ситуації та визначте, який вид ліцензії (виключну, одиничну чи невиключну) доцільно обрати сторонам:

Ситуація А: Компанія-розробник софту хоче продавати свою програму тисячам користувачів одночасно, зберігаючи за собою право використовувати її та продавати далі.

Ситуація Б: Автор запатентованого методу очищення води хоче передати право на його використання великому заводу, але при цьому сам автор також планує продовжувати очищувати воду цим методом для власних комерційних цілей. Жодним іншим особам право передаватися не буде.

Ситуація В: Стримінговий сервіс купує права на показ нового серіалу і наполягає, щоб жоден інший сервіс (і навіть сам продюсер серіалу) не мав права транслювати цей контент протягом року.

Завдання 3.

До вас як до фахівця звернувся клієнт із проектом договору про передання майнових прав на торговельну марку. У тексті зазначено лише таке: «Сторона 1 передає Стороні 2 право на використання ТМ "Zirka" на 5 років. Сторона 2 зобов'язується сплачувати винагороду».

Які істотні умови пропущено в цьому формулюванні? Що буде з територією дії договору, якщо вона не вказана? Як змінити умову про

винагороду, щоб вона була чіткою (сформулюйте пункт про роялті або паушальний платіж)?

Завдання 4.

Підприємець (франчайзі) уклав договір комерційної концесії з відомою мережею кав'ярень. Через пів року він почав купувати дешевшу каву в іншого постачальника, а не в того, що вказаний у договорі, пояснюючи це економічною кризою. Смак напою змінився, пішли скарги від клієнтів.

Які права має власник бренду (франчайзер) у договорі комерційної концесії в цій ситуації? Чи є контроль якості продукції обов'язком чи правом франчайзера (правоволодільця) за законодавством України? Які наслідки розірвання такого договору для франчайзі щодо подальшого використання обладнання з логотипами мережі?

Контрольні питання.

1. Які умови є обов'язковими для договорів щодо розпорядження майновими правами ІВ згідно з Цивільним кодексом України?
2. У яких випадках письмова форма договору є обов'язковою, і які наслідки її недотримання? Чи можливе укладення таких договорів в електронній формі?
3. Яка відмінність між договором про передання виключних майнових прав та ліцензійним договором.
4. У чому полягає принципова різниця між виключною, одиначною та невиключною ліцензіями на використання торговельної марки? Які правові наслідки для ліцензіара має надання "одиначної" ліцензії?
5. У яких випадках право на комерційне найменування переходить до іншої особи без укладення окремого договору про інтелектуальну власність?
6. Чи має право особа, зареєстрована як користувач географічного зазначення, передати це право іншій особі на підставі цивільно-правового договору?

Рекомендована література: [1; 3; 5; 14; 16; 19; 23; 27; 29; 30-33].

Семінарське заняття 7

Захист права інтелектуальної власності в Україні

План семінарського заняття.

1. Загальні положення про захист права інтелектуальної власності. Юрисдикційні (судовий, адміністративний, кримінально-правовий захист і неюрисдикційні (самозахист прав, досудове врегулювання спору, переговори, претензійний порядок) форми захисту.
2. Способи захисту права інтелектуальної власності: визнання права, припинення порушення права, відшкодування збитків, вилучення контрафактної продукції, знищення контрафактних товарів, відшкодування моральної шкоди, відновлення становища, що існувало до порушення права.
3. Судовий захист прав інтелектуальної власності. Підвідомчість справ. Підсудність спорів. Особливості доказування у справах про порушення прав інтелектуальної власності. Забезпечення позову. Виконання судових рішень.
4. Адміністративний захист прав інтелектуальної власності. Повноваження органів державної влади. Роль Антимонопольного комітету України.

5. Кримінально-правовий захист прав інтелектуальної власності. Склад кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Види кримінальної відповідальності.

6. Міжнародно-правова охорона права інтелектуальної власності.

Основні поняття й терміни: правовласник, юридична відповідальність, плагіат, піратство, кардшейринг, юрисдикційна форма захисту, неюрисдикційна форма захисту, використання об'єкта інтелектуальної власності, презумпція авторства, недобросовісна конкуренція.

Практичні завдання.

Завдання 1.

Локальна мережа пекарень у Києві зареєструвала торговельну марку (ТМ) «Золотий Колос» (шрифт курсивом, зображення колоска). Через рік у тому ж районі відкривається кав'ярня під назвою «Колос Gold», де використовується схожа кольорова гама та стилізоване зображення зерна. Власник першої пекарні подає позов, стверджуючи, що клієнти плутають заклади. Власник другої кав'ярні заявляє, що назви різні (українська vs англійська), а слово «колос» є загальноживаним у хлібо-булочній сфері й не може належати комусь одному.

Чи є назви «схожими до ступеня змішування»? Які критерії для цього використовує суд? Чи можна монополізувати слово «Колос» для пекарень? Які докази (наприклад, соціологічне опитування споживачів) має надати позивач?

Завдання 2.

Програміст Максим працював у штаті ІТ-компанії. У вільний від роботи час (увечері та у вихідні) він розробив унікальний плагін для обробки зображень, використовуючи при цьому робочий ноутбук. Компанія дізналася про плагін і почала використовувати його у своїх комерційних проєктах, стверджуючи, що це «службовий твір», оскільки Максим працює у них розробником. Максим звільнився і вимагає роялті, стверджуючи, що розробка не входила до його посадових обов'язків).

Кому належать майнові права на код, якщо він створений на обладнанні фірми, але поза робочим часом? Чи є відсутність чіткого завдання на цей плагін аргументом на користь програміста? Як на це рішення впливає Закон «Про авторське право і суміжні права» (щодо розподілу прав між роботодавцем та працівником)?

Завдання 3.

На популярному українському маркетплейсі незалежний продавець виставив на продаж футболки з принтами відомого художника без його дозволу. Художник написав скаргу адміністрації сайту з вимогою видалити оголошення та виплатити йому компенсацію за вже продані товари,

оскільки сайт «сприяє поширенню піратства». Адміністрація сайту видалила оголошення через 3 дні, але відмовилася платити компенсацію, заявивши, що вони лише «технічний посередник» і не несуть відповідальності за контент користувачів.

Чи несе маркетплейс відповідальність за порушення прав ІВ своїми користувачами? Чи було видалення контенту протягом 3-х днів «оперативним» згідно із законом?

Завдання 4.

До вас як до фахівця звернувся фотограф, якого найняли зняти корпоратив для фірми «Економіст». Письмового договору про розподіл прав не було. Тепер фірма використовує ці фото у своїй зовнішній рекламі, а фотограф хоче отримати додаткову оплату.

Хто за замовчуванням є власником майнових прав на ці фото згідно з ЦК України? Які особисті немайнові права залишаються у фотографа в будь-якому випадку? Як змінилася б ситуація, якби у договорі було прописано: «Усі права переходять до замовника з моменту створення»?

Теми для рефератів і повідомлень.

1. Захист авторського права в цифровому середовищі: механізми боротьби з піратством.
2. Захист прав на торговельні марки: протидія контрафакції та кіберсквотингу.
3. Роль Антимонопольного комітету України в захисті прав інтелектуальної власності.
4. Роль Вищого суду з питань інтелектуальної власності України в системі захисту інтелектуальної власності.
5. Міжнародно-правовий захист права інтелектуальної власності.

Контрольні питання.

1. У чому полягає принципова відмінність між «охороною» та «захистом» прав інтелектуальної власності?
2. Які існують форми захисту прав ІВ (юрисдикційна та неюрисдикційна)? Наведіть приклади кожної.
3. Що таке контрафакція та чим вона відрізняється від плагіату?
4. Які державні органи в Україні відповідають за захист прав інтелектуальної власності?
5. Які існують види цивільно-правової відповідальності за порушення прав ІВ?
6. У чому полягає особливість «компенсації» як способу захисту авторського права порівняно з «відшкодуванням збитків»?
7. У чому полягає зміст адміністративної відповідальності за порушення прав ІВ?
8. За яких умов настає кримінальна відповідальність за порушення прав на об'єкти ІВ в Україні?

Рекомендована література: [1- 5; 6; 8; 11; 13; 17; 20; 23-25; 27; 29; 31; 33].

2.3 Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Система джерел законодавства у сфері інтелектуальної власності	3	4
2	Міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальної власності	3	4
3	Державна реєстрація авторського права в Україні	3	6
4	Становлення системи правової охорони авторського права і суміжних прав	3	6
5.	Вільне використання творів	3	
6	Особливості набуття прав на комп'ютерну програму	3	6
7	Штучний інтелект як суб'єкт права: юридичні підходи до визначення авторства на твори, створені за допомогою нейромереж	4	
8	Охорона «сирітських» творів	3	
9	Правова охорона баз даних	3	
10.	Діяльність організацій колективного управління (ОКУ)	3	6
11	Нетрадиційні торговельні марки: проблеми та перспективи реєстрації звукових, нюхових, світлових та мультимедійних позначень.	3	6
12	Захист прав на раціоналізаторську пропозицію	3	6
13	Державний реєстр патентів	3	6
14.	Охорона комерційної таємниці та ноу-хау	3	6
15	Правова охорона сортів рослин і порід тварин	3	6
16.	Правовий режим «нетрадиційних» об'єктів ІВ	3	6
17.	Інтелектуальна власність у рекламній діяльності.	3	6
18.	Система охорони та захисту інтелектуальної власності в Україні	4	6
19.	Вільні публічні ліцензії.	3	
20.	Роль Антимонопольного комітету України в захисті прав інтелектуальної власності.	3	
	Разом	62	84

3 КОНТРОЛЬНА РОБОТА

3.1 Структура контрольної роботи

Навчальним планом передбачено виконання контрольної роботи за темами дисципліни. Контрольна робота виконується у формі дослідної роботи, яка складається з аналізу основних теоретичних положень, українського і міжнародного законодавства з інтелектуальної влаості та сучасної практики.

При виконанні контрольної роботи разом із поглибленням теоретичних знань у студента формуються здібності до науково-дослідної роботи, вміння працювати з юридичними джерелами та навички самостійно аналізувати юридичні ситуації під час виникнення та реалізації прав інтелектуальної власності.

Тему контрольної роботи студент обирає самостійно або бере зі списку наведених тем та узгоджує її з викладачем.

Структура контрольної роботи:

- Титульна сторінка;
- Зміст;
- Вступ;
- Основна частина;
- Висновки;
- Використана література;
- Додатки (за необхідності).

Обсяг повинен становити не більше 15 друкованих сторінок (шрифт – 14; інтервал – 1,5).

3.2 Зміст окремих частин контрольної роботи

Вступ

– зазначається актуальність теми, мета, завдання роботи, огляд наукових джерел за темою.

Основна частина

- теоретичний аналіз обраної теми: сучасні наукові підходи та концепції;
- аналіз юридичних та емпіричних досліджень за обраною темою.

Висновки

- узагальнення отриманих результатів.
- формулювання практичних рекомендацій та висновків щодо подальшого вивчення теми.

Теми для контрольної роботи

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів.
2. Винахідники України.
3. Всесвітня організація інтелектуальної власності: історія виникнення, функції та організаційна структура.
4. Гармонізація законодавства України у сфері інтелектуальної власності із правом Європейського Союзу.
5. Державна система правової охорони інтелектуальної власності
6. Колективне управління майновими правами на об'єкти авторського права і (або) суміжних прав.
7. Комерційна таємниця як об'єкт права інтелектуальної власності.
8. Комп'ютерні програми і бази даних як об'єкти авторського права.
9. Міжнародна система охорони авторського права і суміжних прав.
10. Міжнародна система охорони промислової власності.
11. Місце і роль інтелектуальної власності в соціально-економічному і культурному розвитку суспільства.
12. Музичні і драматичні твори як об'єкти авторського права.

13. Неправові (неюрисдикційні) способи охорони і захисту інтелектуальної власності.

14. Об'єкти промислової власності як інструмент конкурентної боротьби на світовому ринку (аналіз «патентних воєн» на прикладі Apple, Samsung чи фармацевтичних гігантів).

15. Охорона прав інтелектуальної власності на нетрадиційні об'єкти.

16. Паразитичний маркетинг у сфері інтелектуальної власності.

17. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року.

18. Патентні тролі.

19. Порядок оформлення інтелектуальної власності на об'єкти промислової власності.

20. Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення 1961 р.: історія прийняття, основні принципи та положення документа.

21. Становлення інституту правової охорони інтелектуальної власності.

22. Торговельна марка як нематеріальний актив підприємства: правові аспекти оцінки та використання.

23. Твори ужиткового мистецтва як об'єкти авторського права.

24. Угода TRIPS.

25. Усні твори як об'єкти авторського права.

3.3 Критерії оцінювання контрольної роботи

Оцінка за виконання контрольної роботи, передбаченої навчальним планом, максимально дорівнює 18 балам, які нараховуються відповідно до критеріїв.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Показник, що оцінюється	Критерії оцінювання
Своєчасність 0–2	Контрольна робота виконана і здана на перевірку у встановлений викладачем термін. У разі складання роботи після встановленого терміну бали за своєчасність не виставляються.
Зміст роботи до 10	- знання основних теоретичних положень та сучасних публікацій за темою - уміння аналізу статистичної інформації - повнота висвітлення змісту питань - самостійність та обґрунтованість висновків; - грамотність, якість оформлення, тощо.
Захист роботи 0–6	- детально викладений матеріал роботи; - послідовність та логічність доповіді; - вірні аргументовані відповіді на питання.

4 ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З ДИСЦИПЛІНИ

Робочою програмою навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність» передбачено проведення підсумкового контролю у формі комп'ютерного тестування – відповіді на 40 питань за усіма темами курсу.

Перелік питань

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 р.: історія прийняття, основні принципи та положення.
2. Види договорів у сфері інтелектуальної власності.
3. Визнання недійсним та припинення правової охорон географічного зазначення.
4. Винаходи, корисні моделі та промислові зразки як об'єкти правової охорони.
5. Виникнення прав на комерційне найменування. Майнові права.
6. Відчуження авторських і суміжних прав.
7. Всесвітня організація інтелектуальної власності: історія виникнення, функції та організаційна структура.
8. Дії, які не визнаються порушенням прав патентовласника. Право попереднього користувача. Примусове відчуження прав на об'єкти патентного права.
9. Дострокове припинення чинності та відновлення майнових прав. Визнання прав інтелектуальної власності на торговельну марку недійсними. Право повторної реєстрації.
10. Загальна характеристика засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг, їх функції.
11. Загальна характеристика положень Паризької конвенції про охорону промислової власності 1883 р.
12. Колективне управління авторськими і суміжними правами.
13. Майнові і особисті немайнові права автора.
14. Майнові права виробників фонограм.
15. Майнові права організацій мовлення.
16. Майнові та особисті немайнові права виконавців.
17. Об'єкти авторського права та їх ознаки.
18. Об'єкти винаходу, корисної моделі та промислового зразка. Обсяг правової охорони.
19. Особливості правової охорони торговельної марки, яка має міжнародну реєстрацію або визнана в установленому законом порядку добре відомою.
20. Особливості реалізації авторських прав на складені та похідні твори.
21. Оформлення прав на об'єкти патентного права.
22. Охоронні документи на винаходи, корисні моделі та промислові зразки, строки їх чинності. Державний реєстр патентів.

23. Поняття авторського права.
24. Поняття географічного зазначення. Умови надання та обсяг правової охорони.
25. Поняття й види торговельної марки. Обсяг правової охорони.
26. Поняття суміжних прав та умови їх охорони.
27. Порядок одержання свідоцтва на торговельну марку. Державний реєстр свідоцтв.
28. Права автора наукового відкриття та їх захист.
29. Права інтелектуальної власності на географічне зазначення, строк їх чинності.
30. Права та обов'язки, що впливають з патенту. Взаємовідносини між співвласниками охоронного документу.
31. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування.
32. Правова характеристика договору комерційної концесії у сфері інтелектуальної власності.
33. Правова характеристика ліцензійного договору. Поняття та види ліцензій на використання об'єкта інтелектуальної власності.
34. Припинення дії охоронного документа та визнання його недійсним.
35. Припинення чинності майнових прав на комерційне найменування.
36. Способи захисту прав інтелектуальної власності.
37. Строк чинності майнових прав на торговельну марку. Право попереднього користувача.
38. Строки чинності авторського та суміжних прав. Перехід авторських та суміжних прав у спадщину та до правонаступників.
39. Суб'єкти авторського права. Співавторство та його види.
40. Суб'єкти права на винаходи, корисні моделі та промислові зразки (винахідники, автори промислових зразків, роботодавці та їх правонаступники).
41. Суб'єкти права на комерційне найменування.
42. Суб'єкти права на торговельну марку.
43. Суб'єкти права на географічне зазначення.
44. Умови надання правової охорони об'єктам промислової власності та критерії патентоздатності.
45. Умови надання правової охорони торговельним маркам.

5 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види аудиторних занять, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Харківському

національному університеті імені В. Н. Каразіна», контрольні заходи включають: поточний та підсумковий контроль.

Організація поточного контролю знань студентів денної форми навчання.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність й активність роботи студентів впродовж семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни «Інтелектуальна власність» на практичних заняттях;

- виконання завдання для самостійного опрацювання;

- виконання тестових завдань протягом семестру.

Оцінюванню підлягають відповіді, які надаються студентами в процесі експрес-контролю або під час обговорення питань.

При контролі самостійної роботи оцінюванню підлягають роботи, виконані студентами при підготовці до практичних завдань, самостійне опрацювання окремих питань дисципліни, а також виконання контрольної роботи.

Поточний контроль знань студентів заочної форми навчання здійснюється у формі перевірки виконаної студентом контрольної роботи передбаченої навчальним планом, а також відповідей на питання, запропоновані на семінарських заняттях.

Поточний контроль, який здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять, оцінюється сумою набраних балів. Оцінювання слухачів за кожним розділом курсу дозволяє перевірити засвоєння визначеної частини курсу і є однією із складових загального поточного контролю.

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Контрольна робота	Разом	Залік (тестування)	Сума
Робота на семінарських заняттях (денна/заочна форми)										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7				
6	6	6	6	6	6	6	18	60	40	100

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку, він проводиться у формі комп'ютерного тестування – 40 питань за всіма темами курсу. Оцінка за дисципліну складається із суми балів за поточний і підсумковий контроль.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка за дисципліну складається з балів, які отримує студент за кожну тему курсу – по 6 балів (2 бали – за відповіді на семінарському занятті на питання, що викладалися на лекції; 1 бал – за активність на

занятті, та 3 бали – за підготовку питань для самостійного засвоєння). Максимальна оцінка – 42 бали.

Оцінка за виконання контрольної роботи, передбаченої навчальним планом, максимально дорівнює 18 балів, які нараховуються відповідно до критеріїв.

Максимальна оцінка за поточний контроль – 60 балів.

Для того, щоб студент отримав допуск до підсумкового контролю під час сесії, він має набрати упродовж семестру не менше ніж 30 балів із 60 можливих.

Підсумковий контроль (залік) оцінюється за результатами тестування (за 40 питань - 40 балів, по 1 балу за правильну відповідь).

Критерії оцінювання й нарахування балів однакові для денної та заочної форми навчання.

Шкала оцінювання

Набрані бали	Чотирирівнева шкала оцінювання	Дворівнева шкала оцінювання
1–49	незадовільно	не зараховано
50–69	задовільно	зараховано
70–89	добре	
90–100	відмінно	

6 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Аксютіна А. В., Нестерцова-Собакарь О. В., Тропін В. В. та ін. Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
2. Інтелектуальна власність та патентознавство: підручник / Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, М. А. Данильченко та ін. : за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 374 с.
3. Кириченко В. М. Право інтелектуальної власності: підручник / В. М. Кириченко, Ю. В. Кириченко, Ю. М. Соколенко. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2024. 161 с.
4. Мікульонюк І. О. Інтелектуальна власність та патентознавство: підручник для студентів, які навчаються за програмами підготовки магістрів. Київ : Політехніка, 2019. 246 с.
5. Попова Л. М., Хромов А. В., Шуба І. В. Інтелектуальна власність: підруч. Харків: «Федорко», 2021. 262 с.

Допоміжна

6. Абдуліна І. Директива ЄС про авторське право в умовах цифрового ринку. *Інтелектуальна власність*. 2018. № 10. С. 8–12.

7. Абдуліна І. Спеціальний звіт Торговельного представництва США щодо захисту інтелектуальної власності : Україна в списку! *Інтелектуальна власність*. 2019. № 4. С. 4–9.
8. Аверіхіна Т. В., Коломіна О. Б., Нікульча О. О. Сутність, роль основних підходів до формування інтелектуального капіталу ВНЗ: зарубіжний досвід. *Економіка, фінанси, право*. 2019. С. 4–9.
9. Андросчук Г. Державна підтримка патентування винаходів: зарубіжний досвід для України. *Інтелектуальна власність*. 2018. № 9. С. 12–17.
10. Андросчук Г. Інтелектуальна власність і спорт: на стику інтересів. *Інтелектуальна власність*. 2019. № 4. С. 31–41.
11. Андросчук Г. Патентна активність українських винахідників за кордоном: вплив на економічну безпеку. *Інтелектуальна власність*. 2019. № 8. С. 29–34.
12. Арданов О. Щодо впровадження європейських стандартів відповідальності за Інтернет-піратство. *Інтелектуальна власність*. 2017. № 4. С. 34–43.
13. Бочарова Н. Новітня стратегія Євросоюзу щодо захисту прав інтелектуальної власності. *Інтелектуальна власність*. 2018. № 2. С. 24–27.
14. Василенко О. Проблеми процесу комерціалізації результатів наукової діяльності на стадіях з інноваційним лагом. *Інтелектуальна власність*. 2019. № 10. С. 39–47.
15. Волощенко О. Проблеми удосконалення права інтелектуальної власності в умовах євроінтеграції. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 10–14.
16. Еннан Р., Кравцуненко Г. Досвід управління інтелектуальною власністю в університетах та національних лабораторіях США. *Інтелектуальна власність*. 2019. № 5. С. 24–41.
17. Еннан Р. Проблеми захисту авторських прав у соціальних мережах у контексті віртуалізації суспільного життя. *Інтелектуальна власність*. 2018. № 9. С. 23–32.
18. Еннан Р. Феномен «віртуальної власності» у кіберпросторі. *Інтелектуальна власність*. 2018. № 12. С. 18–26.
19. Жарінова А. Складові комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності: аспекти розвитку стартапів. *Інтелектуальна власність*. 2018. № 12. С. 27–30.
20. Законодавство України у сфері інтелектуальної власності та його правозастосування: національні, європейські та міжнародні виміри: *матеріали Х всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів з проблем інтелектуальної власності*. К.: НДІ ІВ НАПрН України, 2022. 421 с.
21. Збірник судових рішень у справах про захист прав на фотографічні твори / упоряд.: О. Ф. Дорошенко, О. В. Улітіна. К.: Інтерсервіс, 2022. 400 с.
22. Інкорпорація та кодифікація законодавства як складові стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні: *збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з проблем систематизації законодавства*, 18 листопада 2022р. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2022. 249 с.
23. Інтелектуальна власність як складова системи забезпечення національної безпеки.: *зб. мат-лів конференції*. К.: НДІ ІВ НАПрН України, 2022. 208 с.
24. Кодинець А., Сидоренко А. Правова охорона географічних зазначень: новели за законодавством України. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2020. № 1. С. 21–27.

25. Комарницька І. Адміністративний процес захисту прав інтелектуальної власності. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 169–172.
26. Котенко А. Суб'єкти прав інтелектуальної власності на аудіовізуальний твір. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 5. С. 35–41.
27. Кронда О. Ю. Інтелектуальна власність в Україні в умовах воєнного стану/ О. Ю. Кронда, О. М. Зосименко. *Аналітичне-порівняльне правознавство*. Ужгород, 2022. № 4. С. 104–108. URL <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/267184/263175>
28. Литвинова Л. Модернізація авторського права ЄС в епоху цифрових технологій. *Бібліотечний вісник*. 2019. С. 24–26.
29. Лі А. Відсутність належного державного регулювання сфери права інтелектуальної власності в Україні. *Інтелектуальна власність*. 2019. № 10. С. 12–22.
30. Мамонова Г. В., Дерев'янка В. М. Ефективність використання інтелектуального капіталу. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 4–5. С. 53–63.
31. Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності: *матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю* (26.04.2022, м. Київ) : ел. зб. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. 377 с.
32. Geiger Christophe (ed.). *Research Handbook on Intellectual Property and Investment Law*. Edward Elgar Publishing, 2020. 560 p.
33. Gervais Daniel J. *The Future of Intellectual Property*. Edward Elgar, 2021. 384 p.

Закони України у сфері інтелектуальної власності

Цивільний кодекс України. Книга IV. Інтелектуальна власність: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV.

Закон України «Про авторське право і суміжні права». *Відомості Верховної Ради*. 2023. № 57. Ст. 166).

Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018. № 32. Ст. 242.

Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних». *Відомості Верховної Ради України*, 2000. № 24. Ст. 183).

Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції». *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 36. Ст. 164.

Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування». *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 17. Ст. 121.

Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 32.

Закон України «Про правову охорону географічних зазначень» *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 31. Ст. 227.

Закон України «Про охорону прав на промислові зразки». *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 34.

Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем». *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 8. Ст. 28.

Закон України «Про охорону прав на сорти рослин». *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 23. Ст. 163.

Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 36.

Акти Президента України

Указ Президента України «Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні» від 27.04.2001 р. за № 285/2001

Акти Кабінету Міністрів України

Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) та внесення змін до положень з питань атестації та ведення державного реєстру представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених)» від 29.12.2023 № 20599.

Положення «Про державний реєстр виробників, розповсюджувачів і демонстраторів фільмів»: затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 № 27-2004-п.

Постанова «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір» від 27.12.2001 р. № 1756.

Постанова «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав» від 18.01.2003 № 72-2003-п.

Міжнародні договори

у сфері інтелектуальної власності, до яких приєдналася Україна

Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 року (Паризький акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року);

Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури від 28 квітня 1977 року;

Всесвітня конвенція про авторське право від 6 вересня 1952 року;

Гаазька угода про міжнародну реєстрацію промислових зразків (Гаазький акт 1960 року та Женевський акт, прийнятий 2 липня 1999 року);

Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією від 20 грудня 1996 року;

Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року;

Договір про закони щодо товарних знаків від 27 жовтня 1994 року;

Договір про патентне право від 1 червня 2000 року;

Договір про патентну кооперацію від 19 червня 1970 року;

Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності, підписана в Стокгольмі 14 липня 1967 року та змінена 2 жовтня 1979 року;

Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29 жовтня 1971 року;

Лісабонська угода про охорону найменувань місць походження товарів та їх міжнародну реєстрацію від 31 жовтня 1958 року.

Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 року;

Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення від 26 жовтня 1961 року, м. Рим;

Міжнародна конвенція про охорону нових сортів рослин від 2 грудня 1961 року, що переглянута у Женеві 10 листопада 1972 року, 23 жовтня 1978 року та 1991 році.

Найробський договір про охорону Олімпійського символу від 26 вересня 1981 року;

Ніццька угода про міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків, прийнята 15 червня 1957 року;

Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року;

Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків, прийнятий у Мадриді 28 червня 1989 року.

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої [...]. Глава 9. Інтелектуальна власність: Міжнародний документ від 27.06.2014.

Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994. COT.

Посилання на інформаційні інтернет-ресурси

Всесвітня організація інтелектуальної власності. URL: <https://www.wipo.int/portal/ru/index.html>.

Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog>

Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського: URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>.

Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua/>

Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій. URL: <https://www.google.com/search?q=https://ipo.gov.ua/>

Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

Цифровий репозиторій Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна: URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/568>.

European Court of Human Rights. URL: <https://www.echr.coe.int/>